

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลแหลมมวงอบ

โดย...

งานประชาสัมพันธ์

องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมมวงอบ

อำเภอแหลมมวงอบ จังหวัดตราด

คำนำ

ภูมิปัญญา ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า *Wisdom* หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมา จากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสายและเชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกสาขา

ภูมิปัญญาไทย (*Thai wisdom*) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเทคนิคการตัดสินใจผลิตผลงานของบุคคล อันเกิดจากการสะสมองค์-ความรู้ ทุกด้านที่ผ่านกระบวนการสืบทอดพัฒนาปรับปรุง และเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดี สามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (*local wisdom*) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิค วิธีเป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

เล่าเรื่อง

- ☑ ข้อมูลเบื้องต้นจังหวัดตราด
- ☑ วัตถุประสงค์
- ☑ ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ☑ ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ด้านเกษตรกรรม

นางวรรณ แสงสี

สมนไพร ขำไขขลุ่

- ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ยายเจื่อน ติวสันต์

นางยุบล อดศรี

จักสานงอบใบจาก

นายจิต นานีบุตร

จักสานคลุม

- ด้านการแพทย์ไทย

นายพร พันธุ์เดช

หมอปาน คงกระพันธ์

หมอสม รัตนประไพ

ยายแถว รัตนประไพ

- ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

นายเชน ทิศำ

- ด้านศิลปกรรม

นายสงการณ์ ไรนขพงศ์

บ้านห่มไม้กระดาน

- ด้านภาษาและวรรณกรรม

นายสมโภชน์ วาสกร

คำขวัญจังหวัดตราด

“เมืองเกาะครึ่งร้อย   พลอยแดงค่าล้ำ
ระกำแสนหวาน   หลังอันนมาดี
ยุทธนาวีที่เกาะช้าง   สุดทางบูรพา”

เมืองตราด เป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกของประเทศไทย มีเนื้อที่ ๒,๘๑๙ ตารางกิโลเมตร ติดต่อกับจังหวัดจันทบุรีและประเทศกัมพูชา นับเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงปลายอยุธยา สินค้าที่ส่งออกขายยังแดนไกล โดยเฉพาะของป่า เช่น เขากวาง หนังสัตว์ ไม้หอม และเครื่องเทศต่าง ๆ ล้วนมาจากเขตป่าเขาชายฝั่งทะเลตะวันออก แถบระยอง จันทบุรี ตราด โดยลำเลียงสินค้าผ่านมาตามแม่น้ำเขาสมิง ออกสู่ปากอ่าวตราด

การปกครองแบ่งออกเป็น ๗ อำเภอ ๓๘ ตำบล ๒๖๑ หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองตราด อำเภอแหลมงอบ อำเภอเขาสมิง อำเภอคลองใหญ่ อำเภอบ่อไร่ อำเภอเกาะช้าง อำเภอเกาะกูด

อำเภอแหลมงอบแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น ๔ ตำบล ๒๕ หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลแหลมงอบ ตำบลน้ำเชี่ยว ตำบลบางปิด ตำบลคลองใหญ่

ประวัติความเป็นมาของตำบลแหลมงอบ มีตำนานเล่าว่ามีชาวบ้านคนหนึ่งประกอบอาชีพประมงตามชายฝั่งอยู่ที่เกาะช้าง ต่อมาเกิดพายุพัดทำให้สิ่งของเครื่องใช้ของเขาได้รับความเสียหาย มิงอบใบหนึ่งลอยน้ำไปติดอยู่ที่แหลมแห่งหนึ่งที่ชายฝั่ง ปัจจุบันชาวบ้านเรียกแหลมแห่งนี้ว่า”แหลมงอบ” และได้สร้างกระโจมไฟไว้ตรงตำแหน่งที่อบลอยมาติด

พื้นที่ มีพื้นที่ติดทะเลและมีเนินเขาสามชั้นประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนและประมง เป็นอาชีพหลัก มีงานหัตถกรรมจักสานหวาย เป็นอาชีพเสริม สำหรับเขตพื้นที่ของตำบลแหลมงอบ

- ทิศเหนือ ติดกับ เทศบาลน้ำเชี่ยว และเขต อบต.คลองใหญ่ จังหวัดตราด
- ทิศใต้ ติดกับ เทศบาลแหลมงอบ
- ทิศตะวันออก ติดกับ ทะเลอ่าวไทย
- ทิศตะวันตก ติดกับ ทะเลอ่าวไทย

สาธารณูปโภค จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. ๑,๑๖๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๐๐ จำนวนบ้านที่มีโทรศัพท์ ๑,๐๗๖ หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๐๐ ของจำนวนหลังคาเรือน

การเดินทาง เข้าสู่ตำบลแหลมงอบสามารถเดินทางโดยรถยนต์ได้ ๒ เส้นทาง คือ จากตัวจังหวัดตราดโดยทางลาดยาง ระยะทาง ๑๙ ก.ม. และอีกเส้นทางหนึ่งคือจากแยกตำบล แสนรุ้ง-ตำบลบางปิด โดยทางลาดยาง ระยะทาง ๓๔ ก.ม.

ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด เป็นตำบลที่เงียบสงบแต่มาด้วยภูมิปัญญามาตั้งแต่อดีต จึงเป็นที่หมายของผู้คนทุกสารทิศ ที่ต้องดำรงชีวิตใกล้แหล่งน้ำ นับได้ว่าเป็นศูนย์รวมแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย การดำรงชีวิต จึงก่อเกิดภูมิปัญญาที่ติดตัวมาผสานกับภูมิปัญญาที่ปรับขึ้นใหม่ให้เหมาะแก่การดำรงอยู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษของไทยสร้างสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน และเป็นสิ่งมีคุณค่ายิ่งที่ชุมชนรุ่นหลังควรอนุรักษ์และสืบสานต่อไป ภูมิปัญญาส่วนใหญ่จะเชื่อมโยงสู่การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น การทำไร่นาสวนผสม การทำออบใบจาก การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชนไพร การทำปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น แต่เป็นเสียหนึ่งที่เรามีและเป็นภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าแก่การจดบันทึกไว้ เนื่องจากพร่องลงไปของทรัพยากรจึงเป็นอุทาหรณ์ให้คนรุ่นหลังได้ระวังในการใช้ หรือมีวิธีการอันชาญฉลาดในการใช้ประโยชน์ทรัพยากร ได้จนชั่วลูกชั่วหลานสืบไป

ดังนั้น หากต้องการจะอนุรักษ์และปรับใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภูมิปัญญาเดิมกับภูมิปัญญาใหม่ให้สอดคล้องกับฐานทรัพยากรที่มีอยู่ ผนวกกับปัจจุบันเยาวชนและคนรุ่นต่อมา ไม่ค่อยให้ความสำคัญ หรือไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมากนัก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำเอกสารหรือจัดอบรมการถ่ายทอด สืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นในสถานศึกษาและตามชุมชนในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ความหมายและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง หลักความรู้ที่อันเกิดจากความสามารถประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดในการประดิษฐ์คิดค้นของคนในท้องถิ่น โดยเป็นผลมาจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรองร พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงคนรุ่นปัจจุบัน เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

๒. ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความงามมนุษย์ เมื่อมนุษย์เข้ามาอยู่อาศัยอยู่ร่วมกับธรรมชาติ จึงก่อให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งต่างๆที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การปรับตัวของมนุษย์ เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ จึงก่อให้เกิดภูมิปัญญาต่างๆ เช่น การเอาสมุนไพรมาใช้ในการป้องกันและรักษาโรค การสร้างที่อยู่อาศัย การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างสมดุล และยั่งยืน เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำสกัดชีวภาพเพื่อใช้ในการเกษตรปลอดสารพิษ การเลี้ยงตัวไหมเพื่อนำมาทอผ้า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงช่วยให้คนในท้องถิ่น สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และไม่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

บุคคลและองค์กรต่างๆในชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนได้โดยปฏิบัติ ดังนี้

๑. ร่วมตัวกันสร้างเครือข่ายท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. จัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เยาวชน
๓. นักเรียนหรือบุคคลในชุมชนไปศึกษาภูมิปัญญาประเภทต่างๆในชุมชนหรือนำครูภูมิปัญญาไทยมาถ่ายทอดให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนหรือแก่บุคคลในชุมชน
๔. จัดโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป
๕. เผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่ท้องถิ่นอื่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่นักเรียนภาคภูมิใจและควรแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

ในแต่ละท้องถิ่นจะมีภูมิปัญญาที่คนในท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นจนเป็นเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่น ภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น

ปราชญ์ชุมชน “สมุนไพรรักษาไข้หวัดใหญ่”

นางวรรณฯ แสงสี

อยู่บ้านเลขที่ ๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลแหลมวง อําเภอแหลมวง จังหวัดตราด
อาชีพ ทำสวนยาง

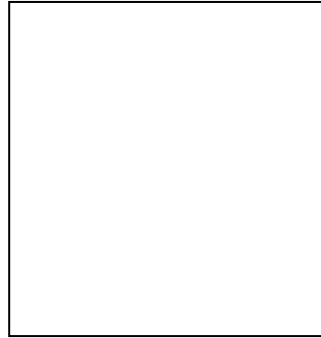
“ใบขลุ” เป็นสมุนไพรรักษาไข้หวัดใหญ่และเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นของป่าชายเลนแห่งบ้านแหลมมะขาม เป็นพืชที่ชาวแหลมมะขามนิยมรับประทานเป็นอาหารคาว และนำมาใช้เป็นยารักษาโรคตามตำรับยาโบราณที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จากคำบอกเล่าของ นางสาวพิณ บุญมี อายุ ๕๘ ปี ครูภูมิปัญญาด้านการทำขนมไทยบ้านแหลมมะขาม ได้กล่าวว่า “ตั้งแต่จำความได้ ก็เห็นบรรพบุรุษกินใบขลุเป็นยา ทั้งรับประทานสด หรือนำมาต้มน้ำดื่ม รสชาติอร่อย ทั้งแบบต้มใบสด นำใบมาคั่ว ช่วยขับปัสสาวะ บำรุงธาตุในร่างกาย ชาวบ้านแหลมมะขาม ได้เห็นความสำคัญของใบขลุ ซึ่งเป็นทรัพยากรป่าชายเลนของบ้านแหลมมะขาม รวมทั้งความรู้ด้านภูมิปัญญาสมุนไพรไทยที่มีมาแต่โบราณ จึงมีแนวคิดในการทำ “ชาขลุหอม@บ้านแหลมมะขาม” โดยชาวบ้านแหลมมะขาม ได้ทำการค้นคว้าวิธีโบราณที่มีวิธีการคั่วมือแบบโบราณ ทำให้ได้ชาใบขลุที่มีรสชาติกลมกล่อม มีกลิ่นหอมเวลาดื่ม อุดมไปด้วยสรรพคุณทางยา

นางวรรณฯ แสงสี เป็นชาวบ้านแหลมมะขาม มีแนวคิดอยากสืบทอดภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่า เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน เป็นอาชีพเสริมในครัวเรือน ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงถ่ายทอดความรู้เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความรู้เรื่องการทำชาใบขลุให้แก่โรงเรียนในหมู่บ้าน และ

เป็น

วิทยากรนำเสนอการทำซาโบขลุ้ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมด้วย

**คนดีศรีแผ่นดิน
ฝีมือระดับเพชร**

คุณยายเจื่อน ติวสันต์ ภูมิปัญญาประจำหมู่บ้านหัวหิน หมู่ที่ ๔ เป็นคนดีศรีแผ่นดินประจำหมู่บ้าน มีฝีมือในเรื่องจักสานเครื่องใช้ไม้ไผ่ทุกชนิด และประดิษฐ์อาหารหวานยอดฝีมือ นำเอาเอาบอระเพ็ดที่มีรสขมมาเชื่อมจนหวาน รับประทานแล้วไม่รู้ว่าจะอะไร ผากฝีมือนอกจากมือกะมิด สานไม้ไผ่เป็นแผงประกอบเป็นหีบศพของตนเอง อันเป็นมรดกที่มีคุณค่ายิ่งมอบไว้กับพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดแหลมมะขาม

ยังมีเคล็ดวิชาข้อมตอก โดยใช้เปลือกมะหาดต้มเคี่ยวพอร้อนเอาออกแช่ไว้ ๑ คืน แล้วเอาขึ้นนำไปฝังเลนชายค่าน้ำเค็ม ๒ คืน สีจะทนมแดงไม่มารบกวน

คุณยายเจื่อน จัดทำด้วยความคิดของตนเอง ลงมือตัด ผ่า จัก และสาน สำเร็จเพื่อให้ใช้ประกอบเป็นโลงศพของท่าน อันเป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญาในเรื่องของการจักสานเครื่องใช้ด้วยไม้ไผ่ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามาก และเป็นพืชเศรษฐกิจของหมู่บ้านมานาน แต่ปัจจุบันมีผู้สืบทอดนับวันจะลดลงไป “ไผ่” อาจจะไม่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไป แต่อย่าลืมนะงานหลายอย่างไม่มีสิ่งใดทำหน้าที่ได้ดีเท่า “ไผ่” ท่านถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ อายุได้ ๙๔ ปี

ปราชญ์ชุมชน “จักสานงอบใบจาก”

นางยุบล อุณศิริ อายุ ๖๐ ปี

อยู่บ้านเลขที่ ๒๙/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด
อาชีพ จักสานงอบใบจาก

หมวกใบจากหรือเป็นที่รู้จักในชื่อ “ทะเละ” เป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่สร้างชื่อเสียงให้กับชาวบ้านแหลมมะขาม ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด หมวกใบจากเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่สืบสานต่อกันมากกว่าร้อยปีนิยมทำกันตามชนบทแทบทุกหมู่บ้านในจังหวัดตราด มุ่งหมายเดิมของการทำหมวกใบจาก คือ ทำไว้ใช้เพื่อกันแดด กันฝน โดยเฉพาะชาวสวนและชาวนาในหมู่บ้านแหลมมะขาม ชาวบ้านส่วนใหญ่สามารถทำงอบเพื่อใช้ในครัวเรือนได้ แต่มีเพียง “ป้ายุบล” ที่ยึดถือเป็นอาชีพในการทำมาหาเลี้ยงครอบครัว ป้าเล่าว่าพ่อแม่หารายได้ให้ตัวเองโดยทำทะเละขาย ชุมชนก็มีวัดฤดูบไม่ต้องใช้เงินลงทุนมากมาย ปัจจุบันให้ความรู้แก่รุ่นลูกรุ่นหลานจะได้ทำเป็นอาชีพเสริมให้ครอบครัวตนเองได้ ในการทำงอบใบจากที่บ้านแหลมมะขามมีอยู่ ๕ ทรง คือ ทรงสมเด็จ ทรงกระโหลก ทรงกระทะ กระดองเต่า และทรงหัวแหลม นอกจากนี้ในบ้านแหลมมะขาม ยังมีภูมิปัญญาการสานผลิตภัณฑ์จากคลุ้มสำหรับเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายตามความต้องการ

ปราชญ์ชุมชน “จักสานคลุ้ม”

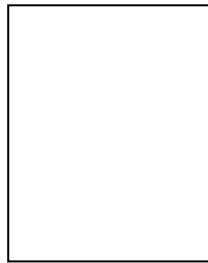
นายจิต นานิคบุตร อายุ ๖๕ ปี

อยู่บ้านเลขที่ ๓/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

อาชีพ ทำสวน

คลุ้มและคล้า เป็นพืชชนิดหนึ่งชอบอาศัยอยู่บนพื้นที่แฉะใกล้แหล่งน้ำ สมัยก่อนมักนำมาใช้จักสานเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น เสื่อ กระบุง กระดัง หรือทำเชือกมัดสิ่งของในชีวิตประจำวัน มัดขนมต้ม ห่อขนม เป็นต้น

ลุงจิต เห็นความสำคัญในการใช้ประโยชน์จากต้นคลุ้มและคล้ามากขึ้น โดยการนำพืชคลุ้มและคล้ามาปลูกไว้ในชุมชนใกล้ๆ บ้านของตนเอง เพื่อสะดวกต่อการนำมาใช้ในวิถีชีวิต เช่น มัดสิ่งของ มัดขนมต้ม หรือห่อขนม มีคุณสมบัติเหนียว ทนทาน และปลอดภัยจากสารเคมี สามารถย่อยสลายง่ายได้ตามธรรมชาติ คนในชุมชนมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูโดยการนำต้นคลุ้มและคล้าไปปลูกไว้ตามบริเวณที่อยู่อาศัยเพื่อสะดวกต่อการนำมาใช้สอยในชีวิตประจำวัน และบริเวณแหล่งน้ำที่ใช้ทำสวนผลไม้ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาเรื่อง การเก็บกักน้ำและแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่ชาวช่องใช้ทำการเกษตรในชุมชน และเพื่อเป็นแนวทางในการฟื้นฟูและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชคลุ้มในรูปแบบเครื่องจักสานจากภูมิปัญญาของชาวแหลมมะขามให้คงอยู่

คนดี ศรีแผ่นดิน

นายพร พันธุ์เดช

สารวัตร กำนันตำบลแหลมงอบ

อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

“ นายพร พันธุ์เดช “ มีความรู้การใช้ยาสมุนไพรรักษาโรคประจำหมู่บ้านคลอง
ปอ ตำบลแหลมงอบ ท่านให้การรักษาทุกคนโดยไม่คิดค่าบริการใดๆ อีกทั้งยังมีความรู้ทางไสย
เวท สามารถไล่ผีที่เข้าสิงผู้คนได้ด้วย ต่อมาได้ทำหน้าที่เป็นสัปเหร่อประจำวัดแหลมงอบ โดยไม่
คิดค่าจ้างและค่าใช้จ่ายใดๆ และเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมอุทิศที่ดินให้สร้างโรงพยาบาลแหลมงอบ ท่าน
ถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้ ๘๓ ปี พ.ศ.๒๕๓๖

นายปาน คงกระพันท์

คนดีศรีแผ่นดิน

หมอธงขาว “ปาน คงกระพันท์

“ หมอปาน คงกระพันท์ ” หมอกลางบ้าน รู้สารพัดศาสตร์ เช่น สมุนไพร ยาแผนปัจจุบัน ยาต้ม ยากวาด ฯลฯ พันด้วยพระคาถา อีกทั้งเป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้านพัฒนาคุณภาพชีวิต เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดตราด ๒ วาระ จากหมอปาน เป็น สจ. ปาน ใช้บ้านของตนเองเป็นคลินิกฉีดยา หรืออาจจะพูดว่าเป็นโรงพยาบาลประจำหมู่บ้านก็ว่าได้ รักษาโรคทางกาย และทางใจ ในนามของ “คงกระพันท์โฮสเทล” นอกจากนั้นยังใช้บ้านเป็นศาลตุลาการของหมู่บ้านอีกด้วย

หมอสม รัตนประไพ

ยายแถว รัตนประไพ

คนดีศรีแผ่นดิน

พ่อหมอ แม่หมอ

ผู้ให้ชีวิตกับคนแหลมงอบ

.....

คู่สามี - ภรรยา ผู้เป็นคนดีศรีแผ่นดินแหลมงอบ ที่อยู่ในความทรงจำ

“หมอสม” หมอยาสมุนไพรพื้นบ้าน (เทวดา เดินดิน) ยามเจ็บไข้ป่วยหนัก-เบา หมอสมมีเมตตากับทุกคนไม่เลือก ไม่แบ่งแยก

“ยายแถว” หมอตำแยผู้ให้ชีวิตใหม่ มีโอกาสลืมตาขึ้นดูโลกใหม่

ท่านทั้งสอง เปรียบเทียบได้ว่า “สวรรค์ส่งท่านมาช่วยอภิบาลสัตว์โลกโดยแท้ “ ยายแถวให้เกิด หมอสมแก้ไข เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ อันสามารถดำเนินไปด้วยการคิดดี พูดดี และทำดี บนโลกใบนี้ต่อไป

คนดี ศรีแผ่นดิน
ชาวประมงชายฝั่ง ผู้อารี น้ำใจงาม

นายเซน ทิศา ราษฎรหมู่บ้านแหลมทองกลาง ตำบลแหลมมะขาม อำเภอแหลม
งอบ จังหวัดตราด นับถือศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัดตามหลักศาสนาอิสลาม มีปฏิสัมพันธ์กับ
ทุกคนด้วยจิตเมตตาไม่ว่าคนนั้นจะนับถือศาสนาใด จะเป็นชาวพุทธหรือชาวคริสต์ก็ตาม

“ น้ำเซน “ เป็นชื่อที่ทุกคนเรียกด้วยความเคารพรัก อุทิศที่ดินในครอบครองของ
ตนประมาณ ๔ ไร่ รวมกับที่ดินที่ชาวบ้านแหลมทองกลางซื้อเพื่อสร้างโรงเรียนวัดแหลมมะขาม
(สาขาบ้านแหลมทองกลาง) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒

ปราชญ์ชุมชน “ บ้านหุ้่นไม้กระดาน ”

นายสงการณ์ ไรนุชพงศ์ อายุ ๗๘ ปี

อยู่บ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ ๓ ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

อาชีพ ทำสวนยาง

บ้านหุ้่นไม้ ของคุณปู่สงการณ์ ไรนุชพงศ์ เป็นงานสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาที่อยากจะสรรหาคำกล่าวชม ต่อความคิดที่แหลมคม ของการถ่ายทอดเรื่องราวความเป็น “คน” ผ่านแผ่นไม้ที่เป็นมากกว่าสิ่งประดิษฐ์เพราะนั่นคือ “จิตวิญญาณ” และ “ชีวิต” ของผู้สร้างสรรค์ด้วยเจตนารมณ์ “งานของผมไม่มีราคา แต่มีคุณค่า เกินประมาณการ” เพียงเพราะต้องการให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้เครื่องมือช่างโบราณที่ในปัจจุบันถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรที่ทันสมัย ปู่สงการณ์จึงเปลี่ยนเครื่องมือช่างไม้โบราณ ให้กลายเป็น “สื่อ” เพื่อสอนลูกหลานให้รู้จักวิธีใช้ โดยถ่ายทอดเรื่องราวผ่านหุ้่นไม้ในอากัปกริยาต่างๆ ของนายช่างใหญ่ ภรรยา นายช่างใหญ่ และนายช่างรอง เป็นต้น นอกจากนี้แล้วปู่สงการณ์ ยังได้เพิ่มความมีชีวิตชีวาของหุ้่นไม้โดยการจัดหาเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มให้สมฐานะของนายช่าง และภรรยา ตลอดจนกิจกรรมยามว่างของเหล่าบรรดานายช่างและภรรยา เช่น การเล่นหมากรุก เป็นต้น

ปราชญ์ชุมชน “สืบสานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น”

นายสมโภชน์ วาสุกรี อายุ ๖๗ ปี
อาชีพ ชำรชากรครุบ้านนาญ

ศูนย์การเรียนรู้ ร.๕ เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่รวบรวมภาพทางประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ ๕ ไว้
อย่างมากมายกว่า ๒๐๐ ภาพ ศูนย์เรียนรู้ดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นด้วยคาดหวังว่า “บ้านจะมี
ความหมายมากกว่าการทำหน้าที่เป็นที่อยู่อาศัย” นั่นคือ ความคิดที่เฉียบคมและลุ่มลึกของ
อาจารย์สมโภชน์ วาสุกรี ชำรชากรบ้านนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนแหลมฉบัง ที่ใช้
“บ้าน” เป็น “ศูนย์เรียนรู้” ภายในบ้านเต็มไปด้วยพระบรมฉายาลักษณ์ พระบรมสาทิสลักษณ์ของ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ หรือ พระนามที่ชาวตราดเรียกขานพระองค์
ว่า “เสด็จพ่อ พระพุทธเจ้าหลวง” แต่ละภาพบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ชาติไทยในรัชการ
ของพระองค์ท่านได้เป็นอย่างดี โดยศูนย์เรียนรู้ รัชกาลที่ ๕ เปิดตัวอย่างเป็นทางการ ในวันที่ ๒๓
ตุลาคม ๒๕๕๓ เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี แห่งการสวรรคตของพระองค์ท่าน ปัจจุบันศูนย์
เรียนรู้ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน นักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวทั่วไป โดยเปิดให้เข้าชม
ทุกวัน ซึ่งไม่มีเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด หากมีโอกาสได้เข้าไปเยี่ยมชมท่านจะได้พบกับเรื่องราวทาง
ประวัติศาสตร์ที่ถ่ายทอดผ่านลายมือเขียนของอาจารย์สมโภชน์ และรูปแบบการเล่าเรื่องราวที่เป็น
เอกลักษณ์เฉพาะตัวของท่าน ซึ่งท่านจะประทับใจไม่รู้ลืม